

B. M. I. 57.
h. 8, 16.

II k
4540

NONNIHIL
DE FORMA IMPERII ROMANO GERMANICI
PRAEFATUS

V I R O

PRAECELLENTISSIMO, AMPLISSIMO, DOCTISSIMO,
CHRISTIANO FRIDERICO
SCHMIDT,

SUMME REVERENDI CAPITULI MERSEBURGENSIS
SYNDICO

N O V U M M U N U S

FRATRUM SUORUM NOMINE

GRATULATUR

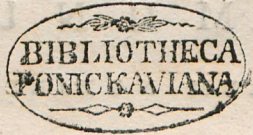
CHRISTIANUS ERNESTUS SCHMIDT.

LEUCOPETRAE,
L I T T E R I S I F I A N I S.

DE FORMA LIBRI ROMANO GERMANICI
PRAEFATIO
VIRI
PRAECELLENTISSIMO, AMPLISSIMO, DOCTISSIMO,
CHRISTIANO FRIDERICO
SCHMIDT,
SVMME REVERENDI CAPITULI BRESLAVIENSIS
CANONICI

M D C C L V O
BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

LEGGENTIA
LITTELLA

O D E

Laudibus fratris pius invidet

Neutiquam frater, neque blandiora

Isdem adulator volet immodestus

Tura adolere,

A 2

Gaudium vero, placido tumultu

Quod ciet pectus, iubet explicare

Hic dies laetus, TIBI sic amoenus

Tamque decorus.

Gaudio, en! pectus Patris intumescit,

Filii qualem coluere pauci:

Suntibus nullis, precibusque nullis

Ille pepercit,

Ut forent nati pietate pleni,

Ut probi cives fierent, ut apti

Rebus, ut possent aliis sibi que

Esse saluti.

Fallor, an talis, bone FRATER, esse

Tu cupis? Late TIBI nunc patentes

Prospicis campos, ubi vis virilis

Exspatiatur.

Sentias, quanto TIBI sit decori

Tot viris Magnis placuisse, quorum

Quemlibet gestit sibi contigisse

Patria gaudens.

Mente sic laeta subeas, ferasque

Munus injunctum, PROCERES benignos

Sentias, quicquid solet esse gratum

Experiaris.

Qvaerentibus nobis scribendi materiam, in qua vires ingenii, qualescunqve sint, exerceremus, cum ea doctrinae pars, quae ad statum publicum pertinet, nobis semper prae omnibus aliis arrideret, praecipua huius disciplinae capita summa cum voluptate sumus persecuti, in formis civitatum multam esse, quae adhuc cogitatu digna videbantur, invenientes, nonnihil de forma Imperii Romano Germanici, insigni illa, atqve longe praestantissima iuris publici particularis quaestione, in hac disserendi opportunitate, in mediam proferre apud animos constituimus, hac spe freti, fore ut viri eruditi, quibus juveniles haece conatus occurrunt, favorem suum haud sint denegaturi. Et si probe perspiciamus, vires nostras ad exhauriendam hanc materiam non sufficere, quidni tamen de aequo lectorum iudicio desperaremus, qui sciunt, juvenum scripta, non tanta eruditione plena esse posse, atqve refecta quanta gaudent libri et commentationes virorum, doctrinae laude celebrium.

In laudem scientiae illius, ex qua scribendi thema depremissus, excurrere, plane incongruum esset, cum apud omnes in confesso sit, utilitatem iuris publici potissimum in eo versari, ut illa ipsa scientia id contineat, quod ad bene erigendam pariter atqve sapienter administrandam rempublicam plurimum faciat. Id quod multi de hac scientia insigniter promeriti probe intellexerunt, eamqve ob causam docendo non minus quam scribendo eam collustrare studuerunt. Quod quidem duplici modo factum esse videmus. Alii enim ¹⁾ omnem huius doctrinae ambitum.

1) Ut Ioannes Iacobus Moser, vir in hac scientia ad admirationem usque progressus, nec minus huc referas Illustrissimum Ioannem Petrum de Ludewig, qui edito in auream bullam commentario immortalis de scientia iuris publici famam sibi comparavit.

bitum illustrarunt, alii partes, et peculiaria themata tractanda sibi sumserunt, ex qua eruditorum assiduitate ut ipsismet eruditus, ita toti humano generi multum utilitatis enatum esse, si demum inficiabuntur, qui ultra iuris civilis prudentiam et processum communem sapere nequeunt.

Nos vero, qui ad scribendum animum appellimus, materiam elegimus, scitu non solum necessariam, sed et utilem sane, partim, ut cognoscamus, quam formam habeat nostrum S. R. Imperium, partim ut perspiciamus, quo modo illa differat a regenda superioritatum territorialium ratione, et ut denique constet, formam, qua utitur Germania nostra, ipsi esse propriam. Si de re quadam inter eruditos sermo est, quae vel scribendo, vel docendo omnibus esse debet numeris absoluta, necessarium sane est, ut de ipsius rei tractandae notione inter eos conveniat, ne de ipsamet re, tanquam clara et perspicua praesupposita lis moveatur. Quod et ad nos transferre volumus. Desiniamus igitur, si placet, formam regiminis, quae non est, nisi determinatio personarum in numero, quibus competat exercitium imperii civilis, seu, si mavis, constitutio summae potestatis in civitate aliqua secundum personas, quae eam iure proprio et independenter exercere debent. Summa potestas, id quod primum esse debet in unaquaque civitate, constituit formam regiminis, cuius exercitium iure proprio et solius Dei vice fieri necesse est. Si personae constituendae sunt, quae summa polleant potestate, adeoque directione imperii civilis gaudeant, cuilibet statim in mentem veniet, tres potissimum dari in determinandis hisce personis casus, quibus summae potestatis deferatur exercitium. Illa enim potestas summa vel uni in civitate deferri potest, et ubi hoc locum sibi vindicat, oritur Monarchia, vel per collegia summa potest dirigere imperium civile, et tunc habemus Aristocratiam, ubi vero populus in exercendis supremae potestatis actibus in consortium adhibetur, vel illam ipsam solummodo exercet, tunc adest Democratia. Prius vero, quam in pertractanda materia progredimur, non alienum, immo potius necessarium videtur, in rationem et modum oriundarum civitatum indagare, ut videamus, ortis civitatibus, simul natas esse earum regendi rationes, seu formas. Originem vero civitates trahunt, eum plures familiae, quae antea in libertate naturali vivebant, ideoque immunes erant ab exequenda voluntate, pacis aeternae et socialitatis fruendae causa, in unum quasi corpus coalescunt, unum

unum vel plures sibi eligunt superiores, cui, vel quibus summam, quam ante hanc unionem ipsaemet habebant, deferunt potestatem, totum corpus tam contra interna, quam externa tuendi pericula, et eius, vel eorum voluntati iussibusque sunt dicto audientes.*) Etenim dirae necessitatis ratio prima homines docuit, ad vitam secure beateque vivendam contendere neminem posse, nisi aliorum viribus atque auxilio juvetur. In statu naturali quoad homines vivebant, quo sine omni socialitatis nexu contemplandi sunt, nullus imminetia pericula ob vicium exitum poterat propulsare, quae vero removere si volebant, cum aliis se conjugere necesse habebant. Sic oriebantur civitates, et cum iis illarum formae, quae remota civitas cogitari nequit. Qui quidem civitatum modi pro diversis uniendo causis plurivariam dividi possunt. Sed haec est nova eaque plane singularis civitatum divisio, cum nempe plures ortae jam civitates se cum in finem conjugant, ut quaelibet propriam quidem regendi formam cum propriis regalibus retineat, communem vero potestatem supremam agnoscat, ad quam accusationes et provocationes ex singulis civitatibus ferantur, et quae de rebus ad salutem conservationemque totius uniti corporis spectantibus, decernit. In quo uniendo modo hoc singulare invenies, quod adsint plures inter se invicem aequalitate personali gaudentes civitates, in dictis jam rebus vero agnitae communi supremae potestati subiacentes. Quae uniendo descriptio docet nexum regionum Germanicarum: et illa civitatum connexio duplici modo fieri potest. Cogitari nimirum potest, plures civitates independentes sub una suprema potestate se conjugere posse, ita ut respectu ad hanc supremam potestatem etiam independentia gauderent, si Belgi foederati potestati alterius sese submittere vellent. Quem conjugendi modum frustra in Germania quaeres, quam si ab omni parte considerare velis, unum efficit statum, qui tamen, orto systemate feudali, ubi duces et comites, qui antea directores protectoresque regionum erant, illas sibi proprias facerent, in plures dividebatur provincias, quarum quaelibet propriam accipiebat formam, modo ne connexio, quae Imperii capiti suberant, penitus desineret. In perquirendis iis, quae jam

*) Elegantissime super hac re disputatum est in libro, cui Inscriptio inest, *Staatsveränderung von America, durch den Abt Raynal. (Frankfurt und Leipzig 1781, pag. 24.*

jam a nobis disputata sunt, iure meritoque disquirendum videtur, utrum Germania nostra simplex sit regio, an composita? Et neminem vereor contradictorem, cum Germaniam nostram regionem, ex pluribus singularibus territoriis consistentem, dico. Quae territoria, licet quaelibet propriam habet formam, plane inter se diversam, in eo tamen differunt, quod illas civitates perperam respectu ad Imperium independentes dicas, quae subjacent supremæ Sacrae Caesareæ Majestatis potestati. Quo circa illi vehementer peccare videntur, qui sub forma Imperii Romano-Germanici systema plurium civitatum ²⁾ cogitant, cum illud ex pluribus a se invicem independentibus provinciis, foedere aequali ad finem cuiusvis provinciae unitis viribus obtinendum consistat, et in illo systemate non sit nexus subjectionis, sed aequalitatis, quod vero in Germania nullo pacto esse potest, quia regiones Germanicae nec independentes sunt, nec superioritatum territorialium conjunctio ad finem cuiusvis regionis Germanicae, sed ad commoda Imperii salva factaque praestanda vergat. Qui quidem regiones inter se invicem conjungendi modus soli Imperio Germanico proprius est, nec continet quicquam, quod contradictionem involvat, sed omnia possunt ad principia communia reduci. Sic Germania nostra tot continet peculiare civitates, quot sunt Electoratus, Principatus, Comitatus, Urbes Imperiales, nec minus territoria Praelatorum Imperii, eiusque equitum. Quarum civitatum quaelibet proprium habet regimen, cum regalibus majoribus et minoribus, immanentibus et transeuntibus. Sic tota Germania exemplis diversitatem regiminis concernentibus, abundat, et idem plane diversum est, quod ad formam cuiuscunque regionis pertinet. Varia territoria, variae legislationes, variae formae judiciales, varia militia, variae monetae, varia vestigalia, et in una regione haec omnia aliter se habent, ac in altera. Quantumvis vero haec omnia inter se discrepent, in eo tamen conveniunt, ut iis, quae jam dicta sunt, nihil insit, quod legibus Imperii, ideoque summae potestati,

2) De Systemate Civitatum primus Samuel L. B. de Puffendorf scripsit, in diss. Acad. Select. Upsaliae anno 1677 junctim editis. Et licet Cornelius van Bynkershæk in Quaest. Jur. Publ. Lib. II. Cap. 24, Joachim Erdmann Schmidt in Exerc. Pol. H. St. de civitatis Origine, Civitatumque Systematis Lenae 1745 multum de hac materia disputarunt, iis tamen omnibus communi eruditorum suffragio palmam praecipuit Illustris et de re omni literaria insigniter promeritus Ernestus Carolus Wieland, Antecess. Lips. in dissert. politica de Systemate Civitatum Lipsiae 1777 habita.

stati, cui omnia subjacent, contrariatur. Ex quibus bene satisque apparet, nostrum in quo vivimus, Imperium, singulare sane, sibi que soli proprium inter se regiones connectendi modum continere, quem is demum perspicit, qui iuri, quod per Germaniam obtinet, publico, addiscendo operam navat, et in evolvendis historiae Imperialis monumentis, diligenter versatur, optime vero cognoscit, qui negotiis publicis gerendis adhibetur. Quibus tanquam generalioribus praemiis, diversas auctorum de forma Imperii perquirere, easque pro virum, quibus instructi sumus, imbecillitate refutare placet. Etsi enim ex jam adductis non minus, quam ex ipsis Imperii legibus dilucet, quid de forma Imperii sit statuendum, difformes ³⁾ tamen de ea sunt Doctorum opiniones, nec defuerunt, qui, studio placendi affectibus suis nimium indulgentes, in hanc vel illam dilabuntur sententiam, prout ipsorummet utilitas patitur. In quorum censum primo loco veniunt, qui formam Imperii Democraticam fingunt, eam ob causam, quia subditi Imperii, cives, vocentur, quibus competit ius suffragium in comitiis ferendi, ex mente Aristotelis, eum, qui deliberandi et de re publica suffragandi iure gaudet, civem dicentis. Cui quidem sententiae si adscriptulari possemus, Imperium nostrum Democratiae nomine insigniremus, quippe cujus cives descriptionis Aristotelicae ratione habita, in complexu Ordinum S. R. Imperii concernuntur, qui in comitiis de Imperii salute deliberandi statuendive iure fruuntur. At enim vero istam civium descriptionem si quis est, qui republica Graecorum Romanorumque altius velit extendere, eamque ad formam Imperii determinandam adhibere, non a vero solum aberraret longissime, sed et in hoc incideret vitium, quo implicitos videmus, qui ius Germaniae publicum non ex genuinis ipsis fontibus, i. e. non ex ipsis Imperii legibus, nec ex observantia Imperii, nec ex privilegiis statuum singularibus derivarunt sed illud ad principia iuris Romani metiri voluerunt, quod quidem jus in hac disciplina ne in subsidium quidem adhibendum est, licet in modo docendi juris publici doctrinam, in stilo medii aevi investigando, et in constituendis principum iuribus

B 2

usum

3) Has doctorum diversas opiniones collegit Illustris Nicolaus Christophorus L. B. de Lynker, in *diff. de Forma seu Statu S. R. Imperii Ienae 1689.* et Ioachimus Henricus Sibrand in *diff. de Forma seu Statu S. R. Imperii Rostochii 1645.*

num habere possit. 4) Sunt porro, qui Imperium nostrum pro Aristocratia vendidant, in personati Hippoliti a Lapide 5) et Io. Wolfig Reldensio 6) sententiam descendentes, his nisi rationibus. Non adversari naturae Aristocratiarum, habere unum caput paulo eminentius, auctoritate reliquos antecedens, quod veluti Directoris et Praefidis in consilio Optimatum vicibus fungatur, et distinguendum esse inter formam regiminis eiusque administrationem. Quod argumentum ab aliis ita expugnatur, ut dicant, formam civitatis esse principium et fontem omnium in ipsa civitate occurrentium operationem, quas nullo pacto alias esse posse, quam prout istius efficientia permittit. Iam vero formam reipublicae esse illum fontem, ex quo operationes circa eam administrandam proflaunt, vix igitur ac ne vix quidem fieri posse, ut ab ipsa forma administratio eius haud discrepet. Quod subtiliter disputatum esse, sane profiteri debemus. Diversae enim rerum publicarum formae resultant ex subiecto cui summa inhaeret potestas, prout illa est vel unica persona, quae ista potestate polleat, vel concilium et universis aut paucis constans. Ut vero rationi priori, qua nituntur, qui Imperium Aristocratiam contendunt, paucis occurramus, asserere lubet, ad indolem et naturam Aristocratiae necessario pertinere, ut summa potestas sit penes statum aliquem, et perpetuum senatum, cuius officium in deliberando, et de rebus, ad felicitatem reipublicae pertinentibus, statuendo, vertitur, qualem senatum nemo est, qui in nostro deprehendat Imperio. Obiiciunt alii, esse tamen in Imperio Cameram Imperialem, et Consilium Imperiale Aulicum, quae iudicia eiusmodi senatus instar haberi possunt. Attamen illa iudicia super appellationibus, summam liti appellabilem, recessu Imperii novissimo quadringentos Imperiales concernentem, ex

supe-

- 4) Quid principes Germanici amittunt, si eorum iura solummodo secundum iuris Romani doctrinam tractantur, iam docuit, Mich. Henr. Griebner in diss. de praedictio principum ex abusu iuris Iustiniani Viit. 1715.
- 5) Hippolitus a Lapide. quem Bogislaum Philippum Chemnitium autumant, in diss. de ratione status, Freistadii ao. 1647 edita Part. I. Cap. 2. pag. 35 ait, praemissis Reinkingii et Bodini argumentis, In Imperio nostro statum esse Aristocraticum, Monarchica tamen administratione ex parte temperatum, inque illam incidere Aristocratiae speciem, quem Principatum supra diximus.
- 6) Io. Wolfigang Rosenfeld in tr. de summa principum potestate, 1669.

superioritatibus territorialibus, et quaerela protractae ac denegatae iustitiae cognoscunt, nec tamen super omnibus territoriis, quod ad provocationes attinet, desidendi iure gaudent, quippe, quod inter omnes constat, ut omnes ex aurea bulla Electoratus, sic per specialiora privilegia multa alia territoria, iure de non appellando fruuntur. Deinde accedit et hoc, quod Aristocratiae demum proprium est nec ullo pacto ad Imperii formam adplicari potest. In Aristocratia universo senatu nemo est superior, et singula huius senatus membra non minus universo collegio pareant, quam alii subditi. In Imperio autem nostro, duobus iudiciis, supra nominatis Imperator, iuncto Electorum collegio praeesit, id quod vel ex hoc patet, quod Electores in perquirendis rebus, ad haec iudicia spectantibus in consortium adhiberi debent 7) cuius rei exemplum habemus recentissimum in visitatione Camerali Wetzlariae habita.

Nec est, quod Oligarchiam dicamus Imperium Germanicum ob Imperatoris et Electorum praerogativas, dum in rebus majoris momenti, utpote belli et pacis, legibus condendis tributisque deernendis concurrant. Communis olim fuit sententia, quam fovit Linnaeus 8) et Sibrand, 9) Imperium Germanicum ex Monarchico atque Aristocratico Mixtum quoddam constituit. Verum enim vero si mixturam in Imperio Germanico admittere vellemus, haud absolum esse statuere potius, commixtionem oriri ex Monarchia ob iura Imperatoris, ex Oligarchia ob Electorum praerogativas, ex Aristocratia ob Principum, et ex Democratia tandem, ob Civitatum Imperii iura. Quae quidem si consideramus personati Severini de Monzambano 10) opinio, qui statuit, Imperium esse monstrum

B 3

hor-

7) Burc. Goth. Struvius in Iur. Publ. Prud. Cap. XXIV. §. 57 & 58. & Jac. Blumius in Proc. Cam. Tit. XI. §. 13.

8) In Iur. Publ. Lib. I. Cap. I. n. 38.

9) In Iud. dist. §. 7 & 8.

10) In tr. de statu Imperii Germanici, Pacificus a Lapide in notis et Stricturis super Severino de Monzambano in disc. I. ait, non satis liquere, quis sit acutissimus de Monzambano, et an sit vere Italus. Esse, qui haud vane conjiunt, auctorem illum natione Germanum, et quidem potentissimi Regis ad Septentrionem Ministrum, qui regis nomine in plerorumque Germaniae principum aulis legati munere functus sit, ibique tantum rerum Germanicarum notitiam sibi comparaverit. Unde communis opinio nata

est,

horrendum, ingens, deforme, cui lumen ademptum, et formam plane facit irregularem, penitus decideret, licet summa industria laborem festinantiam suam salvam persistere, cum dicat Imperium, lapsu temporum per socordem Caesarum facilitatem, ambitionem principum, turbulentiamque sacerdotum ex regno regulari in tam male concinnatam formam esse provolutum, ut neque regnum etiam limitatum amplius sit, quamvis exteriora simulacra tale quid prae se ferant, neque corpus aliquod, aut systema civitatum foedere inter se connexarum, sed potius aliquod inter haec duo fluctuans. Sed quemadmodum laudatus auctor in dicto libro plus Satyram in Imperium scripsit, quod iam praefatio satis denotat, ita peritiores huius disciplinae eum non minus, quam Hippolitum a Lapide inter falsos juris publici fontes referunt, quos nosse debet, qui huic studio nomen proficitur, et in quibus separanda sunt quae vera, ingeniose excogitata, elaborataque industria sunt, et quae exactissimam rerum Germanicarum peritiam, quibus instructi sunt hi auctores satis superque produnt, ab iis, quae stare non possunt, et nihil sunt nisi inventa horum virorum. Quam diu in Imperio Germanico Imperator vivit, quem omnes ac singuli supremum caput, summa potestate pollens, agnoscunt, ac ea, qua oportet reverentia prosequuntur, nemo sane formam Imperii eam dicit, quae proxime accedat ad formam reipublicae. Aliud discrimen quod formam regiminis Aristocraticam et Democraticam intercedit, in eo volvitur, ut in Democratiis totus populus, qua talis, in Aristocratiis vero solus demum Senatus, seu corpus populum repraesentans, solummodo summam habeat potestatem eamque exerceat, nullus vero singulorum independentia gaudeat, etiamsi, cum omnes consideremus qua tales respectu exterorum independentes sunt, et qua tales agnoscuntur, sed singulus ex iis toti civitati eiusque regimini subditus permanet. Quapropter majestas, quae in vi atque complexu omnium regalium cernitur, toti civitati semper, haud quaquam vero singulis inhaeret.

Resu-

est, Samuelem L. B. de Puffendorf hunc librum sub ficto Monzambani nomine Heidelbergae, ubi ao. 1666 primus in tota Germania juris Naturae et Gentium professor factus est, scripsisse, et Itali personam sibi induxisse eam ob causam, quod putaret, mollius profectam veritatem a peregrino exceptum iri, qui partium studio, captandaeque gratiae suspitioni nequaquam deditus sit.

Refutatis itaque adversariorum de forma Imperii Germanici diversis opinionibus, cum Lynkero, Scheffero *), Senkenbergio **) Meyero sapere audeamus, formamque, ut ex legibus Imperii est, definiamus. Cum itaque, ut satis docuimus, Germania nostra nec Aristocratiae, nec Democratiae, nec Oligarchiae nomine insigniri possit, videamus, an in censum Monarchiarum referri queat. Sunt vero duae Monarchiarum classes, absolutae non minus, quam limitatae. Absolutas vocamus, in quibus penes regem solum, aut quocumque nomine insigniatur, est potestas de negotiis, summam rerum concernentibus, proprio ex iudicio statuendi. Limitatarum Monarchiarum nomine veniunt, in quibus rex circa exercendos supremae potestatis actus iuraque majestatica certis adstrictus est legibus. Qui absolutam Imperatoris potestatem circa negotia Imperii Germanici assumunt, iuris publici rerumque Germanicarum ignaros esse merito contendimus. A parte autem contraria stat Hippolitus a Lapide, ¹¹⁾ qui majestatem, seu exercitium summae potestatis esse penes imperii ordines contendit qui eam et tunc habeant, cum nullus sit Imperator. Quae opinio speciosa satis Ordinibus Imperii vehementer adulatur. Hoc quidem verum esse nemo negabit, cum ex natura Imperiorum proficiscatur, orto interregni tempore, seu abdicationis ab imperio principis cuius exemplum in Imperatore Carolo V. suppeditat historia, seu ipsius principis captivitate, summam potestatem, regaliumque exercitium redire ad totum populum, seu ad corpus populum repraesentans, a quo princeps habuit, quam tamen populus novo principe electo amplius non retinet. Regem enim sine summae potestatis exercitio, quis est, qui cogitare possit. Praeterea non statim altero est superior, aut imperium in ipsum habet, qui munere suo eundem potest dimovere, id quod et ad Ordines Imperii applicare potes, cum Imperatorem, pacta fundamentalia a semetipso iurejurando confirmata laedentem, communi omnium suffragio dignitate Imperiali privare queant, cuiuscemodi exauctorationis exemplum habemus in Imperatore Wenceslao, quod apud Gol-

*) Theodof. Scheffer in diss. de Forma Imperii Romano Germanici 1720.

**) De Senckenberg de Forma Systematis Germanici Monarchico - Democratica, Giefl. 1724.

11) In libro allegato P. I. Cap. 3 & 4. multis verborum lenociniis hanc opinionem defendere studuit.

Goldastum¹²⁾ copiosius legitur, quamvis, quod natura pactorum docet, ipso Imperatore non sint superiores Imperii Ordines. Quemadmodum enim inter partes aequales alteri parti, prima parte pacta adimplere detrectante, competit isthaec pacta dissolvere, ita possunt Ordines Imperii Imperatorem violatis ab ipso legibus fundamentalibus munere suo expellere. Praescribunt enim Imperatori Electores in Capitulatione, quid ei faciendum, omittendumve sit, non ex vi alicuius imperii in ipsum, sed per modum contractus, quod expressu dictae Capitulationis verba indicant¹³⁾, quorum ea est efficacia, ut, si contra pacta fundamentalia Ordinibus Imperii aliquid velit injungere Imperator, impune ipsis sit, ei non parere. Quapropter capitulatio ista Imperatorem et Imperium vi conventionis devincit, ad quam servandam vel summi Monarchae iure naturae et gentium sunt obstricti. Denique quilibet summus imperans, quamvis limitatus, id habet, ut virum totius regni directio atque applicatio ultimo ad ipsum redeat, utque sub ipso eadem vires uniantur ad commune bonum ita procurandum, ut ab una quasi anima cuncta videantur gubernari. Quod principium vim suam omnino exerit in Imperium Germanicum eiusque formam. Idcirco Imperator non solum quae talis, sed et quoad summam, quae pollet, potestatem, semper unus est, idemque, in tota Germania unica independens persona, quo nemo, nisi Deus, Superior, quique praesertim vires suas intendere debet omnes ad libertatem Imperii, eiusque iura salva factaque praestanda. Quae si contemplamur, Germaniam non rempublicam, nec plurium rerumpublicarum congeriem, sed vere Monarchiam invenimus. Etenim Imperator delata sibi ab Ordinibus Imperii, totam nationem Germanicam representantibus, summa potestate, est Sacratissimum Imperii caput, indicat comitia, recessus et conclusa Imperii suo nomine promulgat investitque de feudis. Augustissimus, invictissimus Imperii praefatus solus est, qui in Imperio Majestate, seu vi atque complexu omnium regalium, immanentium aequae ac transcurrentium, gaudet. Hinc iure inspicendi custodiendique

12) In Scriptoribus Rerum Alemannicarum T. I.

13) Vid. Capit. Josephi II. Franf. & Lips. ao. 1773 edita in Proemio sub sine — — für sich und Ämtliche Churfürsten, Fürsten und Stände des heil. Römischen Reichs *Geding und Paktweise*, dieser nachfolgenden Articulen vereinigt, veralichen, annehmen und zugesagt haben etc.

Sic denotant verba, *solten und wollen*, saepenumero in Capitulatione currentia, naturam pacti.

que leges publicas utitur, et ut quilibet princeps territorialis in dirigendo territorio suo leges Imperii sequatur, curare debet. Dividunt quidam recentiores majestatem in realem et personalem, quam potissimum Imperatori adscribunt, eique partem majestatis realis unam, alteram vero Ordinibus Imperii attribuunt. Sed qui hoc statuunt, non Ordinibus solum adulantur, et iura Caesarea diminuere cupiunt, verum etiam in eo peccant, quod majestatem, divisionis incapacem, citra philosophica et iuridica principia dividere student. Quam falsa vero haec sit sententia iam ex ipsa Caesaris potestate iudiciaria elucet, cui omnia territoriorum iudicia subsunt, et Imperatori curae est cordique, ut iudiciaria potestas territorialis secundum leges Imperii, pactaque territorii fundamentalia exerceatur. Nec hic attendi meretur, qui obijciunt, iudiciariam Caesaris potestatem in territoriis, privilegio de non appellando fruentibus, iacturam fecisse, cum in iis ipsis querelam protractae et denegatae iustitiae ad Imperatorem, supremum iudicem, instituere ei liberum sit, qui se sententia istius principis gravatum putat, et ubi insanabilis processus nullitas adest. Sic Imperator est supremus iudex, sic advocatus ecclesiae, quid quod, qui vel pacta inter Ordines Imperii inita ex ipsa supremi iudicis potestate, confirmare, vel reprobare potest. Sic Imperator vi supremae potestatis rescindere debet omnia negotia, tum ipsis Imperii legibus, tum salutis gentis Germanicae contraria. ¹⁴⁾ Etsi extra omnem dubitationis aleam positum est, Ordinibus Imperii, et praeprimis Electoribus coimperium aliquod competere, et Imperatorem Capitulatione et imprimis paragrapho Gaudeant Pacis Westphalicae in exercendis quibusdam iuribus majestaticis v. c. belli et pacis, et foederum Imperii cum gentibus extraneis, ad consensum Comitalem adstrictum esse, Ordines tamen ipsi, Imperatori non minus quam legibus Imperii subjacent, ideoque in arctius foedus coaluerunt, quam systemata Helvetiorum Belgorumque foederata. Ad laudatum Coimperium planius illustrandum quod attinet, sciendum est, competere illud tantummodo toti Ordinum conventui, tanquam collegio, omnem nationem Germanicam repraesentatio, et locum sibi vindicare, in omnibus iis casibus, regalibus, iuribusque, quae vim in totum Imperium Germanicum habent, in quibus, quod iam diximus, Ordines Imperii in consortium adhibere necesse habet Imperator, id quod ex ipso regimini

¹⁴⁾ Uberius haec exposuit Fr. Bregerus in diss. de potestate Augustissimi suppletoria, utpote partis potestatis iudiciariae necessaria. Tubingae 1772.

minis iure et modo fluit. Duplicis enim generis est regimen Germanicum, commune, et proprium. Primum gerendum est adhibitis in consortium statibus, ¹⁵⁾ Quilibet Ordo Imperii qua talis, id est, qua membrum Imperii, *des heil. Roemischen Reichs Mißstand*, particeps esse potest nominati Coimperii, eiqve licet pro parte sua conferre, quod ad salutem Imperii pertinet, quatumvis Monarchiae Germanicae subditus esse haud desinat. In proprio autem regimine, quod in iuribus Imperatoris reservatis perspicitur, exulat omne coimperium. Sic Imperator, licet ei adjuncta sint comitia, remanet Monarcha Imperii, ut reges Poloniae, Sveciae, Magnae Britanniae et Galliae, qui etiam certis legibus sunt restricti. Quis est, qui hunc statum Monarchicum neget, quo omnis sit forma regiminis sub nomine majestatis? Quod in Germania quotidie videmus. Etenim si de lege Imperii quadam condenda, vel abroganda, vel de bello Imperii indicendo in Comitibus inter Imperatorem, Imperii Caput, et Ordines, Imperii membra actum, conventumque est, utriusque partis consensus adest, et duplex voluntas in unam coaluit, tunc incipit Caesarea majestas operari, et Imperator iubet, ut omnes ac singuli, nemine excepto, latae ac promulgatae legi pareant. Dum inter utramque partem deliberatur, adest aequalitas personalis, quae finitis consultationibus desinit, et Imperatoria Majestas in summa vi et potestate sese exerit. Si porro in civitate summo imperanti, licet certis adstricto legibus, per pacta fundamentalia majestas, et plenitudo majestatis competit, nonne eam Monarchicam appellaremus? In Imperio autem nostro soli Imperatori competit majestas, et plenitudo potestatis Caesareae ¹⁶⁾ secundum quam summam in Imperio repraesentat personam, secundum quam omnibus ac singulis in Imperio subditis imperat. idque sub poena amissionis privilegiorum Banni, et vitae, secundum quam ea facere potest, quae huic potestatis Caesareae sunt annexa. Haec plenitudo se super omnibus regimini communis objectis extendit, et sinem habet eum, ut Imperator curet, quae salutem tranquillitatemque Imperii Germanici internam externamque augeant, promovere, quaequae huic fini

offi-

- 15) Vid. Io. Jac. Moser in *er. von des Kaisers Regierung, Rechten und Pflichten*, 1772. 4. et Iac. Bernh. Mulezii *Repraesentatio Majestatis Imperatoriae* 1698. fol.
 16) Vid. Nic. Chr. de Lyncker *diss. de Plenitudine potestatis Caesareae*, Le-nae 1691. Io. Jac. Moser *von des Kaisers Machtprüchen*, Frankf. 1752. *Strubeni Nebenstunden*, Tom. V. p. 84. quibus omnibus supereminet *Illustris Christianus Gottlob Biener Antecess. Lips. in libro Bestimmung der Kaiserl. Machtvollkommenheit aus Staatshandlungen, Reichsgesetzen und Urkunden*, Leipzig 1779.

efficient, propulsare 17). Summum denique argumentum pro forma Imperii Monarchica in eo cernitur, quod omnes principes territoriales, quotquot in Imperio deprehenduntur in verba Imperatoris iurare, eiqve tanquam Domino suo fidelitatem, obedientiam, et subjectionem praestare idque in scriptis eorum ad Caesarem missis fateri teneantur. Sic Imperatori ab omnibus Imperii civibus homagium praestatur, quod ex parte recipientis superioritatem denotat, ex parte vero praestantis subjectionis est fundamentum. Possimus sane et hoc asserre, Germaniam et olim fuisse Monarchiam, nec adesse pactum in contrarium, quod adminiculantibus historiae monumentis paululum illustrare lubet. Constitutio Imperii Germanici a Carolingorum temporibus erat Monarchica, ita tamen, ut comites Germanos haberent Francorum Reges. Ordines Imperii ad Comitum vocabantur, non decidendi causa, sed consultandi ergo. Regni etiam ius erat hereditarium 18). Mortuo Carolingorum stemmate ius Imperatorem eligendi quinque Germanorum populi sibi vindicabant per duces suos, proceres et magistratus. Ex quo sequebatur, ut Ordinum potestas magis magisque cresceret, atque duces sub Conrado I. id obtinebant, ut ducatos suos, quibus antea sub administrationis titulo praeerant, tamquam proprios possiderent. Ottone Magno Imperii gubernacula tenente Imperium Romanum Regno Germaniae iure perpetuo junctum, Imperialis vero auctoritas plurimum conservata est, quae tamen successu temporis decedentibus Ottonibus et Henricis posthaec imperantibus vehementer decrevit, quod per Imperatorum foecordiam, Principum ambitionem, et Episcoporum turbulentiam, bene monente Monzambano, effectum esse docet historia Imperii. Friderico II. diem supremum obeunte, Imperialis potestas plane decidit, cum interregni tempore superioritatem territorialem 19) et alia iura sibi vindicarent proceres Germaniae, crescentibus

C 2

bus

- 17) Fridericus I. et Fridericus II. Imperr. primum plenitudine potestatis Caesareae utebantur, ut illos inter et Romanos Pontifices aequilibrium servaretur.
 18) Haec omnia copiosius demonstravit Burch. Gorth. Struvius in Corp. Hist. Germ. P. III. §. 36.
 19) Vid. Io. Jac. Moser in libro von der deutschen Reicheshände Länder, Landeshänden, Unterthanen etc. 1769. 4. p. 286. seqq. Idem von der Landeseshoheit überhaupt, 1770. 4. Idem von der Landeseshoheit in westlichen, 1773. 4. Strubeniü Observ. Iuris et Historiarum, 1769. No. 4. Idem in Nebenstunden, Tom. II. No. 10. Io. Steph. Pütteri Beyträge zum deutschen Staats- und Fürstenrechte, I. Th. No. 6. & 10.

bus praepriis tacito reliquorum statuum consensu Electorum praerogativis, Nec subsequentes Imperatores apti erant atque idonei ad pristinam potestatem, splendoremque dignitatis Imperialis recuperandum, quantumvis teste historia Rudolpho Habsburgico animus haud deesset, qui quidem, quo inexpectatio eius erat ad dignitatem Imperialem elevato, eo magis eam promereri studebat, et internam Imperii tranquillitatem promovebat. Etsi autem diligenter haec omnia observabat, ad finem propositum rem tamen producere non poterat, quin potius statuum potestas, quae antehac incerta erat, et solo vertebatur potestatis Caesareae exercitio, bello Smalcaldico magis stabiliretur, quinimo demum per pacem Westphalicam, legem Imperii fundamentalem et pragmaticam firmaretur definireturque. Quae quidem status Imperii mutatio successu temporis facta, nequaquam concedit Imperium Germanicum ad Aristotelicas formas reduci, nec mixtum dici posse, nec irregulare, cum per leges Imperii sit fundatum atque stabilitum. Ex quibus hic, et antea disputatis, cuilibet intellectu facile erit, Imperium nostrum sibi soli propriam habere formam, quam, cum aliis si comparas, anomalam invenies, quam tamen, ex omni parte si consideramus, ad Monarchicam referendam esse, iure meritoque censemus.

vd 18

ULB Halle
006 357 881

3

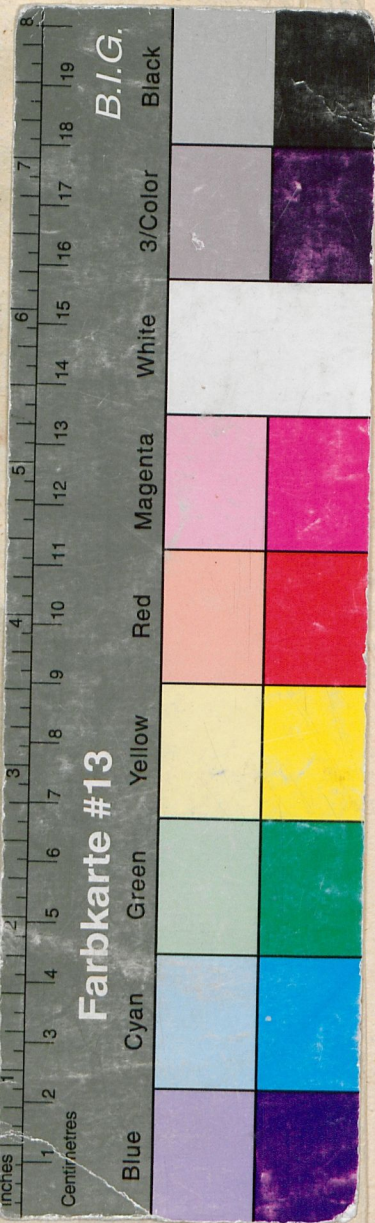

M.5

QK. TK 45410

NONNIHIL
DE FORMA IMPERII ROMANO GERMANICI
PRAEFATUS

V I R O

PRAECELENTISSIMO, AMPLISSIMO, DOCTISSIMO,
**CHRISTIANO FRIDERICO
SCHMIDT,**

SUMME REVERENDI CAPITULI MERSEBURGENSIS
SYNDICO

N O V U M M U N U S

FRATRUM SUORUM NOMINE

GRATULATUR

CHRISTIANUS ERNESTUS SCHMIDT.

LEUCOPETRAE,
L I T T E R I S I F I A N I S.

